

לאה איני / ה-ס.וה-יזהר

ואני האמנתי שהוא יישאר כאן לתמיד. ה-ס.וה-יזהר. לתמיד. כפי שהיו סביבו שמי הכחולים, ומרחביו הידוקים התוקעים במורדותיהם בחצוצרות חיציות בעינתן, וזנבות טווסיו, שחשבת פעם שהקהו את ראייתו המופלגת בימים כשביכר לדאות בשמחת היש הבלתי נדלית שלו, בראיון שבת "מצבית" אחת, לפני שנים ספורות, את יפי הטבע והארץ, על פני מורסות של עוולות חברתיות וסכנות זרות: כשברפס הסמוכים לו ממש, ראש עירייה שכוחת-אל, וכבר שוחה עד צווארה במדמנת תופעת מרכז הליכוד, שעם הזמן הטביעה את כולנו – פרש זנבות של הפקר ממסדי וחידלון, כאילו חיו שני קולות-ישראל הללו בשתי ארצות שונות....

ולא היתה זו פחות מצריכה שחשתי בשל ההעדפה היהודית ההיא, מסנוורת ביופייה ובקייציותה, ועם זאת, כה לא אופיינית למי שהיה בעיני דראר אנושי של קליטת אי-צדק וכאב דק מן הרק, וידע לתפוס כל זאת בכתב, כפי שמלחין דגול כותב אך זאת – מוויקה.

ואולי היו דבריו ההם רק מימוש משאלתו להתכנס לכתיבה, ולצלול, מכאן ואילך, פנימה; כפי ששאל אותי, הלא-מאוד מפונקת כאן: "כמוני, גם את בודדה לנפשך, וכאילו מבחוז?" ובמקום אחר כתב: "ובין כך ובין כך האירועים הנוראים והטמטום שקורא לעוד יותר גרוע. פעם הייתי מתקצף... כעת אינני מגיב... כלום לא ישנה כלום. ואולי, שיבואו כעת ילדים חדשים ויעלו על הבריכות?"

ואם כך או כך, כאבה לי אז אידיאיתו את הארץ השנייה הרוויה, ואת קריסת ערכיה של זו הראשונה כביכול, שבכרייה קרויים מלח הארץ, הגם שלעתים אין הם אלא אתר ומלחי סימום. כי אני רציתי, תינוקית כהשתוקקותו התמידית לגשם, שימשיך לזעוק ולטלטל כפי שעשו ספריו ללא-הת, וכפי שררבו אותי במכתביו. כך שבהביעי את אכזבתי מאותו ראיון בפומבי, גורמת למספר אנשים ש"לא נשכח לעולם הכיצד דיבר אודותיך", להרים גבה צנועה במיוחד – כמו ניתק לתמיד קשר הכתיבה העדין שהתקיים בינינו לפני כעשור.

ואף על פי כן, לא ירדה או עלתה, כהוא זה, אמונתי שהוא יהיה כאן לתמיד. ה-ס.וה-יזהר. כמו יסוד בטבע. בטח ובטח, בטבע הארץ הזאת. ולא כך. כי בימים הרעים הללו, של היתמות, הוא נפטר. כך, כשהתגלה חרמ-שמעית כי ערווה מסואבת וחמופת לראש מתחלף מנהיגה אותנו זה שנים, וכשהלב מצוי בנו רק בשעה שאנו חרלים מלתקוף את החלשים שבינינו, כי מתקפים אותנו מבחוז – יזהר נפטר.

הוא, שהיה צייד של מילים, של מצב אנושי ומבע מחשבת-יגשי, אני ומתכוונן. צייד של גופים, ימים ומישורים, אך גם של תנועות, צלילי מחשבה והבעות. שהיה אורב וסובב בספרותו את טרפו כמעט בנחילה אימפרסיוניסטית: לבטיו החומצתיים של מי שמוליד שבו,

נער מאוהב הולך שבי אחר צווארה של נערה המתקרמת לפניו בטרם מטיילים, שחיין הטובל במים עבים, ים כנרת הגלוייתי, חייל הבוטש בעפר תחות כנפשו, קרביו של זוג נטול זהות שהוא כל אוהב ואהובה כאשר הם, או צלילי פסנתר פליטיים, ולפיכך כה נשגבים וכני הורין, של ניצולת שואה שאך זה מקרוב הגיעה לקיבוץ...

והיה הולך, בשקידה סקרנית, ולומר את דמויותיו אלה ואחרות. רגע קרב עד כדי היטמעות, ובוה שלאחריו, נסוג, מגביה-מעמיק, כדי לשוב ולגחון מעליהן ממש, ומתחיתהן ומצדדיהן, עד שהיה לו כוד ומאמץ את הוויית טרפו כליל, נכנס לעורו ומיילד מתוכו את מבטו וריחותיו באותה עברית מוויקלית-פיסולית שלו, שהיתה תמיד

צילום: קלוד אמליו

סבלנית ועיקשת. ויזהרית. איתנה. חריפת חיות ויופי. אך לעולם לעולם אינה מתארת. אינה לוקה במחלת התארת הספרותית השכיחה כאן, זו שתסמיניה הם מגושמות וקביעות, ותופעות הלויין שלה הן לפיכך התנף, הרכילות והיווין.

כי יזהר סופר-צייד היה. וציידים-סופרים תחילה לובשים את דמות הטרף הנכתב, את החוויה, נשימותיה, מערימים וקשובים כאחד, ומקשים שאלות כחצים, עד שבסוף הם וטרפם חד הם. בעוד ספרותו עצמה, כישות חופשית, כל הזמן התרה. הפרה. עפה. פעם ליפה, כאשר הוא, ופעם לאמת. תפיסת הרגע בר החלוף, אך המזוקק, של האמת, של האחיוה. ובכל אותו הזמן הוא נואש

לשניהם כאחד, במין פאתוס יזהרי שכולו ענווה. כי מהו הצייד, הנחבא מטבעו אל הכלים, אם לא צורכו בטרף? ובעוד טרף? אמת ויפה. טרף של אמנות.

ופעם, עם צאת אחד מספרי, צד גם אותי. באותו ערב אביכי, שלכאורה לא ידעתי לזכור לו. עט עלי חזק, קרא אותי כתנשמת הבוה לחושך, וחשף ככה באור, באוזני כל, ובאותם כוחות נפיליים שלו, את מעי. ואני, אוהבת אותו, ואת כתיבתו, וזכרת איך התאבנו רגלי. ולא יכולה לקום, רציתי להיבלע. ולתעתע, לטשטש. אף שהכי מכל יראתי שחליפת המכתבים שלנו תיפסק, ולא כך היה. לא מיד. כי הוא כמו הציידים המוחננים: נדיב היה אלי ברגישותו ובזמנו, ומקמץ גדול בחצי המוות. במוות בכלל.

ולא כך הם החיים הבזבזניים, ושולחי החיילים למות, שנטשו, עם זה, את הורי החיילים וסביהם למות בבתיהם. ואינני רוצה לחשוף הרבה ממילותיו לי, וזולת עוד הציטוט היזהרי כללי הזה, המנוגד לזה שלעיל לו, אך כתמיד צד את "מצבנו": "... ונראה לי שלא צריך... להוכיח מי צודק, אלא רק בכל מה שיש, תוף וחצוצרה או מכסי פה אשפה, לצאת ולהועיק, לצעוק, לא לתת מנות, לטלטל, בהריפות, במילים גסות, בצבעים רועשים, בדיבורים מקפיצים, שיצאו החוצה כולם, כעת, רגע לפני שיפול על כולנו האסון... כי הכל ברור, ממש, מסוכן, כשחבורה מטומטמת שנקראת ממשלה הולכת להפיל על כולנו את הגרוע מכל".

כשעברתי לגור בבית חדש, והזמנו סוכן ביטוח, על שלל ניירותיו החלקלקים, לשמרנו מרע, נשאלתי בנימה השמורה למבוטחות-נשים – היש לי דברי ערך להצהיר עליהם.

כמו מה? הקשיתי. תכשיטים כמובן, או פרוות, דקלם הפקיד.

הלכתי והבאתי את חליפת המכתבים היהודית שלי, שכמובן לא נמצא לה שום סעיף ביטחון בכתובים.

צר לי, אך אלה טובין שאין להם שיעור, סכר המבטח את האוצר שלי בלשון משפטית, והתבונני בי בחמלה שיעודה היה מעתה נשים מזורות. וכעת אני אומר: האפשר לבטח את הקיץ שלנו? את ים כנרת? את המישור הירוק-צהוב? את זנבו המפתיע בקשת דמעותיו המסוגגנות וההפוכות, ככלות הכל, של הטווס?

לא, לעולם לא יהיו לי מילות הספד בעבורו, ולא מילות של תודה ושל אהבה המקבלות על עצמן, כדרך מילים, את סד המידה. הוא כאן בכדי להישאר. ה-ס.וה-יזהר. אולי כי ה-ס.וה-יזהר, הוא בעצם, מלידתו, סיפור, והיזהר הוא "והיה היפה" הידוע שלו. ושאם היה, הרי שגם יישאר.